

ÁŽENÝ PANE STAROSTO, dámy a pánové, milí přátelé!

Děkuji z celého srdce, pane starosto, za slova, která jste právě pronesl. Vyjadřuji tyto díky jménem asociace Romarin a mnohých českých a francouzských přátel, kteří jsou mými trvalými pomocníky v naší práci.

Ráda bych připomněla, že naše současné aktivity jsou jen pokračováním předchozích iniciativ. Cítím povinnost vzdát úctu našim předchůdcům, Pierru Dallozovi, který byl první, kdo v roce 1983 trpělivě shromažďoval básnické dílo Suzanne Renaud a kdo spolu s Paulem Dreyfusem a Paulem Hamonem byl iniciátorem první francouzské, skutečně o dokumenty opřené výstavy Renaud-Reynek v Maison Stendhal. Pod jejich vedením stala jsem se komisařkou této výstavy. O deset let později daroval Pierre Vaillant, po dlouhou dobu osvícený správce těchto prostor, svou kolekci Reynkových grafik a kreseb Městské knihovně v Grenoblu, která se tak stala francouzskou veřejnou institucí, jež vlastní nejdůležitější soubor umělcových děl.

Výročí Reynkovy smrti, ke které došlo 28. září před čtyřiceti lety, a výročí narození Suzanne Renaud – 30. září před více než sto lety – jsou příležitostí k připomenutí pout, která si umělec a jeho žena vytvořili s Grenoblem, dokonce ještě šřeji, s celou Francií.

Díky souhře okolností, která se spíše podobá pohádce, ale také z důvodu živého zájmu o francouzskou kulturu, který kvetl mezi intelektuály a umělci mladé Československé republiky, se 13. března 1926 Bohuslav Reynek oženil se Suzanne Renaud z Dauphiné v kostele Saint Joseph v Grenoblu. Bydlel v ulici Lesdiguières, v čísle 9, jeho dva synové přišli na svět v La Tronche, v létě pobýval se svou ženou a oběma malými dětmi v rodinném penzionu, který se nacházel za kostelem ve Vaulnaveys-le-Haut. A s čtvrtkami a pastely v ruce se procházel po okolí Grenoblu. Při svých výletech pěšky či tramvají – tramvají doby meziválečné – se dostával do Corenc, Saint-Nizier d'Uriage, Notre-Dame de Mésage... Ve společnosti Bernanose navštívil La Salette, s rodinou pobýval v Manosque v blízkosti Giona; tam objevil Haute Provence, kde snil pro sebe o životě pastevce. Z těchto samotářských procházek si přinášel kresby uhlem a pastely : románských kostelíků a krajin v okolí Grenoblu, starého převorství v Domène, pustin a potulných psů v Poisat, tam v té době vyváželi městský odpad. A neopomeňme provensálské zvonice a kvetoucí mandloně v Tricastin, kam se čas od času uchyloval.

Jako mladý umělec je Reynek velmi nesmělý. Ještě nikdy nikde neukázal veřejnosti své kresby. Poprvé se k tomu odvážil až v roce 1927 v Grenoblu, kde vystavoval na Salonu de l'Effort ve společnosti malířů z Dauphiné: byli to Louis Gervat, Édith Berger, Sahut, Ducultit... O dva roky později měl už svou vlastní výstavu v Galerii Saint-Louis u Josepha Laforge. Ta se setkává s okamžitým úspěchem. Reynkovo dílo je v meziválečném období v Grenoblu pravidelně vystavováno, je tam uznáváno, komentováno, obdivováno. Kritiky jsou pochvalné a milovníci umění ho kupují. Muzeum v Grenoblu je první francouzskou veřejnou institucí, která nakupuje jeho díla : kurátor Andry-Farcy iniciuje koupi dvou kreseb v roce 1929. V jednom z mnoha článků, které věnuje Reynkovi, Andry-Farcy použije těchto slov : „Je spolu s Bonnardem nejlepším malířem velkého bílého ticha“.

Není tedy pochyb, že Reynkovo umění bylo ve Francii odpočátku uznáváno díky jeho kresbám a teprve později rytinám. V dubnu 1936 spojila kolektivní výstava v Maison des Sociétés v Grenoblu vedle umělců z Dauphiné jako Louise Morel, Sahut, Flandrin a Reynek... jména Derain, Modigliani, Foujita... a nejmladší umělce z Ecole de Paris. V roce 1936 se Reynek navrácí do rodné země a už nikdy do Grenoblu nezavítá. Přesto se ještě v padesátých letech z iniciativy Josepha Laforge uskutečňuje několik výstav jeho grafik, později v roce 1960 u knihkupce Jeana Damiena v ulici Montorge. Po umělcově smrti je v podzemních prostorách v ulici Millet uspořádána dojmavá výstava, jež odhaluje nádheru jeho velkého grafického díla. V Československu se veřejnost dočká odhalení Reynkova umění až v době Pražského jara, a to pouze na rok, poté upadne opět na desítky normalizačních let do zapomnění.

Avšak jak vysvětlit, že i přes poválečné politické a kulturní odloučení obou zemí našla velká část Reynkova grafického díla své zastoupení ve Francii, zde v Městské knihovně, i v četných soukromých sbírkách? Zajisté tomu bylo díky výstavám, které umožňovaly grenobelským sběratelům jeho díla kupovat, ale také nepřímou, což je paradoxní, kvůli ústrkům doby. Reynkovi totiž žili za železnou oponou ve strachu a v nouzi, snášejíce černé okupanty a pak rudé – takto Češi označují dvě po sobě jdoucí nadvlády, hitlerovskou a stalinskou. Zbaveni publika a možnosti žít se svým uměním, nacházeli útěchu a podporu ve věrnosti přátel ze svobodného světa, jež je nikdy nezklamala. Přátelé jim čas od času posílali v Československu nedostatkové potraviny – kávu, koření, ale také papír a barvy pro výtvarníka – a na oplátku dostávali jako výraz vděčnosti tu báseň, tu grafiku... Je pravděpodobné, že Suzanne Renaud chtěla takto šířit jeho dílo, když svěřovala rukopisy do přátelských rukou, neboť intelektuálové a umělci v její adoptivní zemi žili ve stálém neklidu. Je však potřeba zmínit, že sama se odvážila publikovat v roce 1939 *Victimae laudes*, sbírku básní, ve které ona – Francouzka – otevřeně vyjadřuje své

pobouření nad tragédií českých zemí. Některá Reynkova díla, *Zapírání svatého Petra* nebo *Jidáš*, poukazují rovněž jednoznačně na charakter určitých osob.

Neméně důležité je Reynkovo překladatelské dílo, pro francouzskou veřejnost méně zřetelné než jeho dílo grafické. Reynek se podílel na vyzařování francouzské kultury ve své vlasti tím, že překládal do mateřského jazyka naše literární díla, od těch nejznámějších až po ta skrytá ve stínu. Stal se tak jedním z prvních překladatelů podstatných děl autorů jako Péguy, Bernanos, Giono, Max Jacob, P. Valéry, ale také Jean Lebrau, André de Richaud a Tristan Corbière do češtiny. Reynek byl přítelem našeho francouzského jazyka, který dokonale ovládal. Jeho dopisy ve francouzštině, adresované přátelům v Dauphiné, jsou pokladnicí básní v próze, cenným dědictvím, které by si zasloužilo být vydáno ve Francii.

Vše řečené potvrzuje, nakolik Grenoble byl – a je – kolébkou známosti díla Suzanne Renaud a Bohuslava Reynka. Tato známost však zůstává ve Francii privilegiem jen pro několik zasvěcených. Již v roce 1935 novinář Yves Farge litoval : „Zdalipak jednou budeme vědět, za co všechno vděčí Bohuslavu Reynkovi a Suzanne Renaud intelektuální styky mezi Francií a Československem ? Široká veřejnost to neví, jí se ostatně nic neřeklo...“.

A dnes. A nyní...

V dnešní době je Reynek v České republice obdivován, velmi oslavován, hýčkán, považován za národního umělce, jehož dílo je na výsluní i v zahraničí, v Japonsku, v Číně. V souvislosti s několika výročími se již po dva roky pořádají výstavy na základě veřejných a soukromých sbírek v různých místech země. Jsou editovány a vydávány knihy a katalogy. Probírá se Reynkovo dědictví...

Se zadostiučiněním můžeme konstatovat, že se k dnešnímu dni podařilo v Grenoblu shromáždit téměř celé původní dílo Suzanne Renaud, které bude nadále uloženo zde v knihovně. Podařilo se také publikovat odborné vydání jejího souborného básnického díla. Doufáme, že se podaří v blízké době dokončit a na Internetu uveřejnit odborný soupis grafického díla B. Reynka, částečně v dvojjazyčné francouzsko-české podobě – to je ovšem běh na dlouhou trať. Chtěla bych také v této souvislosti připomenout, že Stendhalova univerzita v Grenoblu je jedním ze středisek studia českého jazyka ve Francii. A ráda bych zdůraznila cenný přínos českých lektorek k vypracování tohoto soupisu, tak jak se postupně střídaly ve Středisku slovanských studií : Mileny, Lenky, Kamily, Tamary a v tomto roce Jitky.

Přesto se mi zdá, navzdory všem uskutečněným projektům, že dědictví Suzanne Renaud a Bohuslava Reynka trpí jedním chronickým syndromem, syndromem „vědce-krtky“, z jehož práce vidíme čas od času jen několik krtin. Neboť by to mělo být zde, ve Francii, v Grenoblu, kde Reynek a jeho žena prožili nejšťastnější dny společného života, kde by měl být objasněn onen odkaz krásy a duchovnosti, jež nám zanechali, a kde by měly být osvětleny vrstvy velkého kulturního bohatství, jehož jsme strážci. Uplatnění tohoto slibného bohatství zde ve francouzském prostoru nabírá příliš velké zpoždění, zatímco přichází, zdá se, mezinárodní ohlas díla Bohuslava Reynka.

Pane starosto, milí přátelé, věřím, že tento úkol připomínání si bude pokračovat a že Grenoble může usilovat o to, aby se stal francouzským střediskem pro dokumentaci a výzkum díla obou umělců. Stejně tak sním o tom, že bychom si zajistili předkupní právo na nějakou blízkou románskou kapličku, kryptu, nebo možná – ještě lépe – na obyčejnou stodolu v nějakém malém koutu země, odpovídající představám tohoto pastevce a zároveň grafika z Vysočiny, abychom tam vytvořili... Reynkovo muzeum.

A v tomto očekávání vám předkládám kresby Bohuslava Reynka ze sbírky, kterou jsem shromáždila, jako dar městu Grenoblu pro jeho knihovnu. Dostanou se do již existujícího fondu Renaud-Reynek. A tady předávám – bez ohlášení a jako překvapení dne – soubor rukopisných básní Suzanne Renaud. Grenobelská knihovna tak bude vlastnit, včetně tohoto daru dětí Jeanne a Noëla Guerryových, dlouholetých přátel Reynkovy rodiny, celé původní dílo Suzanne Renaud, s vyjímkou jen několika exemplářů.

Neboť existuje jedno rčení, pocházející z *Kašpara z hor* Henriho Pourrata, jež měla Suzanne Renaud obzvlášť ráda :

„Co je ponecháno, ztrouchniví,
co je darováno, rozkvete.“

Annick Auzimour
Grenoble, 29. září 2011

(Proslov přednesený při příležitosti darování kreseb Bohuslava Reynka
Městské knihovně v Grenoblu – Bibliothèque d'Étude et d'Information
de Grenoble. Překlad : Kateřina Picková)

Bohuslav Reynek :
Kostelík Saint-Firmin-de-Mésage, 1933